

سیماهای قرآن در کشف الغطاء

محمد رضا انصاری

آن در بدو پیدایش خطاب وضعی بوده نه خطاب شفاهی. و هنگامی که جبرئیل بر پیامبر فرود آمد همان را بر او تلاوت کرد و پیامبر نیز همان را بر مردم خواند. بنابراین قرآن یک بار پدید آمده و مرحله قرائت جبرئیل بر پیامبر و قرائت پیامبر بر مردم، دلیل پدید آمدن دوباره یا سه باره قرآن نیست.

۲- قرآن به اعتراف فصحای یمن، نجد، عراق و حجاز یکی از معجزات بزرگ پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله وسلم است زیرا آنان در صدد مبارزه بر آمدند ولی از آن ناتوان شدند. معجزه بودن قرآن از مسائلی است که همه مسلمین بر آن اتفاق دارند و حر روایات معصومین علیهم السلام بدان تصریح شده و خود قرآن نیز بر آن دلالت دارد.

۳- در قرآن، هم آیات متشابه وجود دارد و هم آیات مبین. آیات

نوشتار گزیده ای از کتاب القرآن این مجموعه ارزشمند را برای خوانندگان محترمی که به مسائل قرآنی علاقه دارند می آوریم بدان امید که این مقال گامی باشد در راه شناسایی هرچه بیشتر ارزشهای این کتاب مقدس آسمانی که به عنوان امانت گرانهای خدا و دستور العمل زندگی سائر انسانی در اختیار ما قرار گرفته است.

قرآن کتابی است که از عالم بالا برخاتم پیامبران صلی الله علیه و آله وسلم فرو فرستاده شده و دارای سوره ها و آیات متعدد و از بزرگترین معجزات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم است و تلاوت آن بسیار فضیلت دارد. درباره قرآن بحثهای زیر مطرح است:

۱- از روایات استفاده می شود که قرآن پیش از بعثت پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم پدید آمده است و خطابه های

کتاب کشف الغطاء یکی از کتب فقهی بسیار ارزشمندی است که بقلم فقیه بزرگ شیخ جعفر حلی معروف به کاشف الغطاء تحریر یافته است. این کتاب مشتمل بر اصول عقائد، اصول فقه و بخشی از ابواب فقهی می باشد که مؤلف گرانقدر آن با شیوه و سبکی خاص آنها را مطرح نموده است. در آغاز کتاب، اصول عقاید و اصول فقه را بطور مشروح مورد بحث قرار داده و سپس وارد عناوین فقهی شده و باب هایی را تحت عنوان: طهارت، صلوة، قرآن، ذکر، دعا، صوم، اعتکاف، زکات، خمس، وقف، جهاد و حج بطور مفصل و بصورت استدلالی آورده است. شیوه دسته بندی مطالب و توضیح فرعهایی که در هر باب آمده شیوه ای نو و زنده است که هر کس بدان مراجعه کند برای او مایه شگفتی و اعجاب خواهد بود. ما در این

متشابه جز از راه تعلیم بدانها پی برده نمی شود، ولی آیات مبین نیازی به تعلیم ندارند و عرب زبانان آنها را به زبان خود درک می کنند.

۴- بر قرآن هیچ سوره و آیه و بسم الله و هیچ کلمه و حرفی افزوده نشده و تمام آنچه میان این دو جلد است به ضرورت مذهب و اجماع مسلمین و به حکم روایات معصومین علیه السلام کلام خداوند است.

۵- تردیدی نیست که قرآن با حفظ و حراست خداوند دیان از هر کاستی محفوظ است و برخی از روایاتی که بر حسب ظاهر بر پیدایش نقصان در قرآن دلالت دارند به حکم ضرورت، عمل به ظاهر آنها ممنوع است و باید به گونه ای تاویل شوند.

۶- تلاوت قرآن از خواندن ذکر و دعا و حدیث قدسی و مانند اینها برتر است. در خواندن قرآن، فهمیدن معنی آن - بطور اجمال یا تفصیل - شرط نیست تنها باید به قرآن بودن آن توجه داشته باشد. همان گونه که در خواندن دعا و ذکر نیز دانستن معنی آنها شرط نیست بلکه توجه به اینکه آنچه می خواند ذکر یا دعاست کافی است.

۷- تلاوت قرآن باید به گونه ای باشد که حروف و کلمات آن بطور عادی تلفظ شود. بنا بر این اگر فقط صدایی از دهان خارج شود و

بصورت حرف نباشد، یا حروف را جدا جدا تلفظ کند بطوری که به شکل کلمه در نیاید، یا میان کلمات فاصله بیندازد قرائت قرآن بشمار نمی آید. البته برای کسی که عاجز است، به همان اندازه که می تواند تلاوت محسوب می شود.

۸- تلاوت قرآن در موارد زیر حرام است:

الف: خواندن آن با غنا.

ب: در صورتی که باعث آزار نمازگزاران یا افراد خواب و امثال آنان شود.

ج: چنانچه بیش از حد معمول صدای خود را به آن بلند کند که احترام قرآن از بین برود.

د: در صورتی که باعث فساد نماز یا خروج وقت آن شود مانند اینکه در نماز سوره هایی بخواند که سجده واجب دارند.

ه: چنانچه آن را در حالتی بخواند که خواندنش ممنوع است مانند اینکه شخص جنب سوره هایی بخواند که سجده واجب دارند.

۹- مستحب است قرآن در خانه موجود باشد، زیرا بودن قرآن در خانه باعث رفتن شیاطین از آنجا می شود. و ترك قرائت قرآن در خانه مکروه است. از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: سه چیز به خدا شکایت می کنند: مسجد ویرانی که مردم در آن نماز نمی گزارند، و دانشمندی که میان مردم نادان قرار گرفته است، و قرآنی که در خانه آویخته شده و گرد و خاک روی آن را فرا گرفته و کسی آن را نمی خواند.

۱۰- آموختن و آموزش دادن قرآن: از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نقل شده است که فرمود: بهترین شما کسی است که قرآن را بیاموزد و آن را به دیگران تعلیم دهد. و نیز فرمود: هنگامی که معلم به کودک گفت: بگو: «بسم الله الرحمن الرحيم» و کودک بسم الله را بر زبان جاری کرد. خداوند برای کودک و پدر و مادرش و برای معلم بیزاری از آتش دوزخ را خواهد نوشت. از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: شایسته است مرگ مؤمن

ای حامل قرآن! خود را بخاطر

خدایه قرآن زینت بخش تا خدا

تورا بیاراید و بخاطر مردم خود را به

آن زینت مده که خدا تورا زشت

جلوه خواهد داد.

هنگامی فرارسد که قرآن را آموخته یا در حال آموختن آن باشد.

۱۱- احترام به قرآن: در روایت آمده است که روز رستاخیز قرآن می آید، آنگاه خداوند می گوید: به عزت و جلال و مقام والای خودم سوگند که من امروز هر که را به تو احترام نموده است احترام می کنم و هر که را به تو اهانت نموده است خوار می شمارم.

۱۲- در مورد حاملان قرآن پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: بزرگان امت حاملان قرآن و شب زنده دارانند. و نیز فرمود: حاملان قرآن کسانی هستند که به رحمت خدا اختصاص یافته اند و پرتو الهی آنان را در بر گرفته است، کلام خدا را تعلیم می دهند و در پیشگاه خدا مقربند هر کس آنان را دوست بدارد خدا را دوست داشته و هر کس آنان را دشمن بدارد خدا را دشمن داشته است.

۱۳- در باره حفظ قرآن امام صادق علیه السلام فرمود: حافظ قرآن اگر دستورات آن را بکار بندد با سفیران گرانقدر نیکوکار خدا خواهد بود. و نیز فرمود: کسی که همواره به قرآن می پردازد و بخاطر کم حافظه بودن خود، به سختی آن را حفظ می کند دو پاداش خواهد داشت.

۱۴- درباره ترک سفر به سرزمین دشمن در صورتی که قرآن همراه انسان باشد، از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم نقل شده است که آن حضرت از بردن قرآن به سرزمین دشمن نهی فرمود مبادا قرآن به دست آنان

بیفتد. مقصود پیامبر از دشمنان، کفار هستند و ظاهراً این حکم مبتنی بر آن است که نسبت به قرآن احساس بیم شود.

۱۵- در باره آهسته خواندن قرآن، از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم نقل شده است که به ابو ذر فرمود: صدای خویش را در کنار جنازه ها و هنگام پیکار و موقع خواندن قرآن کوتاه کن.

البته روایاتی نیز بر خلاف این روایت نقل شده است که باید هر یک را بر اساس اختلاف در سبب و هدف توجیه کرد.

۱۶- درباره وضو داشتن در حال قرائت قرآن، از امام کاظم علیه السلام نقل شده است که فرمود: قرآن را بی وضو تلاوت نکنید. و در روایتی آمده است: کسی که در غیر نماز قرآن را با وضو بخواند ۲۵ حسنه و کسی که بی وضو بخواند ده حسنه دارد.

۱۷- خشوع و فروتنی در برابر قرآن: پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم با صدای بلند فریاد بر آورد: ای کسی که حامل قرآنی! در برابر آن فروتن باش تا خدا تورا بالا برد و در برابر آن فخر مفروش که خدا تورا خوار خواهد ساخت. ای حامل قرآن! خود را بخاطر خدایه قرآن زینت بخش تا خدا تورا بیاراید و بخاطر مردم خود را به آن زینت مده که خدا تورا زشت جلوه خواهد داد، هر که قرآن را ختم کند گویی نبوت میان دو پهلوی او جای گرفته ولی به او وحی نمی شود.

۱۸- گریه کردن و خود را گریان

نشان دادن به هنگام شنیدن قرآن: در روایت آمده است که پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم نزد گروهی از جوانان انصار آمد و فرمود: می خواهم برای شما قرآن بخوانم، هر کس بگرید برای او بهشت است و هر کس خود را گریان نشان دهد نیز برای او بهشت است.

۱۹- استخاره کردن با قرآن بدین صورت است که قرآن را بگشاید و اولین آیه ای را که نگاهش بر آن می افتد ملاحظه نماید و به آن تفال زند.

۲۰- برای خواننده و شنونده قرآن مستحب است در دل خود احساس رقت و بیم کنند نه آنکه حالت غش به خود بگیرند. جابر می گوید: به امام باقر علیه السلام گفتم: برخی از مردم وقتی چیزی از قرآن را به یاد می آورند یا آن را بر زبان جاری می سازند صیحه ای می کشند و بیهوش می شوند به گونه ای که اگر دست و پایشان بریده شود چیزی احساس نمی کنند؟ فرمود: سبحان الله! این کار شیطان است.

۲۱- تعویذ بوسیله قرآن یا ذکرهایی که از اهل بیت علیهم السلام نقل شده است اشکال ندارد، ولی تعویذ بوسیله چیزهای مجهول و بی مدرک مورد اشکال است.

همچنین آویختن تعویذ قرآن و دعا بر خویشتن - چنانکه در روایات آمده است - مانعی ندارد.

۲۲- مستحب است قرآن را با صدای اندوهناک بخواند. در روایت

آمده است که موسی بن جعفر علیه السلام قرآن را با صدای اندوهناک تلاوت می کرد و هرگاه قرآن می خواند گویی کسی را مخاطب قرار می داد.

۲۳- مستحب است قرآن را از رو بخواند. از امام صادق علیه السلام نقل شده است که هر کس قرآن را از رو بخواند دیدگانش را بهره مند نموده و گناهان پدر و مادرش را سبک ساخته است هر چند آن دو تن کافر باشند. مردی از امام صادق علیه السلام پرسید: آیا قرآن را از حفظ بخوانم بهتر است یا از رو بخوانم؟ فرمود: از رو بخوانی و در آن بنگری بهتر است مگر نمی دانی که نگاه کردن به قرآن عبادت است؟

۲۴- چنانکه در روایات آمده است سکوت مأموم در برابر قرائت امام در صورتی که آن را بشنود واجب است.

۲۵- مستحب است در معنی آیات قرآن و در مثالها و وعده ها

و تهدید های آن و در آنچه مایه عبرت و پند است بیندیشد و هنگامی که آیه بهشت را می شنود آن را از خدا بخواهد و چون آیه دوزخ را می شنود از آن به خدا پناه ببرد. در روایت آمده است که ابوبکر به پیامبر صلی الله علیه و سلم گفت: چه زود پسر شده ای! فرمود: سوره هود، واقعه، مرسلات و عم مرا پیر ساخته است.

۲۶- در روایت آمده است که خواندن قرآن در مستراح و حمام و برای جنب و زنی که در حال نفاس یا حیض است شایسته نیست.

۲۷- مستحب است هنگام قرائت هر سوره ای و بطور کلی هنگام قرائت قرآن از شیطان به خدا پناه ببرد و پناه بردن به هر شکلی باشد کافی است.

۲۸- ترك قرائت قرآن چنانچه باعث فراموش کردن آن شود مکروه است. در روایات آمده است که آنچه از قرآن فراموش شده است روز قیامت با چهره ای زیبا می آید

و فراموش کننده را مورد خطاب قرار داده و او را بر این فراموشی و محرومیت نکوهش می کند.

۲۹- قرائت قرآن بصورت ترتیل مستحب است. از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: قرآن را در تلاوت آشکار کن، زیرا این کتاب عربی است.

و نیز از آن حضرت کراهت خواندن سوره فاتحه و قل هو الله احد با یک نفس، نقل شده است. در روایت آمده است که پیامبر صلی الله علیه و سلم سوره قل هو الله احد را آیه آیه می خواند.

۳۰- مستحب است ثواب تلاوت قرآن را به پیامبر و امامان و حضرت زهرا علیهم السلام و مومنان هدیه کند تا در بهشت با آنان باشد.

۳۱- تلاوت قرآن مستحب مؤکد است. پیامبر صلی الله علیه و سلم در وصیتش به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: بر تو باد که در هر حالی قرآن را تلاوت کنی. از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمود: هر کس در نماز ایستاده خود قرآن بخواند خداوند برای او در برابر هر حرفی یکصد حسنه می نویسد، و در روایت دیگری اضافه بر این آمده است که: یکصد گناه از او محو می کند و یکصد درجه برای او بالا می برد، و هر کس در نماز نشسته قرآن بخواند خداوند برای او در برابر هر حرفی پنجاه حسنه می نویسد و هر کس در غیر نماز قرآن بخواند در برابر هر حرفی ده

خانه ای که مسلمان در آن قرآن بخواند برای ملکوتیان نمایان است همان گونه که ستارگان برای مردم روی زمین نمایان هستند و در آن خانه برکت نازل می شود و فرشتگان در آن حضور می یابند.

حسنه خواهد داشت.

۳۲- شنیدن تلاوت قرآن مستحب است. از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: هر کس حرفی از قرآن را بشنود بی آنکه خود، آن را بخواند خداوند برای او یک حسنه می نویسد و یک درجه برای او بالا می برد. در روایت آمده است که ثواب شنونده سوره فاتحه مانند ثواب خواننده آن است.

۳۳- مستحب است زیاد قرآن بخواند. از امام کاظم علیه السلام نقل شده است که فرمود: درجات بهشت به اندازه آیات قرآن است. از امام سجاد علیه السلام پرسیدند: بهترین کارها چیست؟ فرمود: کسی که وارد شود و خارج گردد. پرسیدند: مقصود چیست؟ فرمود: کسی که تلاوت قرآن را آغاز و آن را به پایان برساند.

۳۴- تعلیم قرآن به فرزندان مستحب است. در روایت از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم آمده است که: خداوند بواسطه دو چیز عذاب را از مردم روی زمین بر می دارد پس از آنکه استحقاق آن را یافته اند که هیچ یک از آنان را باقی نگذارد:

۱- گام برداشتن سالمندان بسوی نماز

۲- تعلیم دادن قرآن به فرزندان.

۳۵- مستحب است قرآن را هر ماه یا هر هفته یا هر سه روز یا در یک شب با ترتیل و اندیشه در معانی آن ختم کند و هنگامی که آیه بهشت را می خواند آن را از خداوند بخواند

و وقتی آیه دوزخ را می خواند از آن به خدا پناه برد. از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: برای من شگفت نیست که کسی قرآن را کمتر از یک ماه بخواند زیرا اصحاب پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم هر کدام قرآن را در یک ماه یا کمتر از آن می خواندند.

۳۶- خواندن قرآن در خانه مستحب است. از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: خانه ای که مسلمان در آن قرآن بخواند برای ملکوتیان نمایان است همان گونه که ستارگان برای مردم روی زمین نمایان هستند و در آن خانه برکت نازل می شود و فرشتگان در آن حضور می یابند.

۳۷- مستحب است سوره های زیر را فراوان بخواند:

الف- سوره فاتحه: در روایت آمده است که اگر سوره فاتحه هفتاد بار بر مرده ای خوانده شود و روح به او باز گردد جای شگفت نیست، و اگر سوره فاتحه کسی را شفا ندهد هیچ چیز او را شفا نخواهد داد. از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم نقل شده است که فرمود: هر کس دچار بیماری شود سوره حمد را هفت بار در گریبان خود بخواند و اگر شفا نیافت هفتاد بار بخواند من ضامن سلامت او خواهم بود.

ب- سوره اخلاص: از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمود: هر کس سوره اخلاص را یک مرتبه بخواند مشمول برکت خواهد شد، و اگر دوبار بخواند خود و خانواده اش برکت خواهند

یافت، و اگر سه بار بخواند خود و خانواده و همسایگانش مشمول برکت خواهند شد، و اگر دوازده بار بخواند دوازده قصر در بهشت برای او بنا خواهد شد، و اگر صد بار بخواند گناهان ۲۵ ساله او بجز حق قصاص و اموال آمرزیده خواهد شد، و اگر چهارصد بار بخواند پادشاه چهارصد شهید را که هر یک اسبش پی گردیده و خورش به زمین ریخته شده است خواهد داشت، و اگر هزار بار بخواند نمی میرد تا جایگاه خود را در بهشت ببیند.

ج- سوره انعام: از امام صادق علیه السلام روایت شده است که فرمود: سوره انعام یکبار نازل شده و هفتاد هزار فرشته آن را همراهی کرده اند تا بر محمد صلی الله علیه و آله وسلم فرود آمده است، بنابراین آن را بزرگ بشمارید و به آن احترام بگذارید، زیرا نام خدا در هفتاد جای آن آمده است و اگر مردم بدانند خواندن آن چه فضیلتی دارد آن را ترك نخواهند کرد.

د- سوره ملک: در روایت آمده است که هر کس سوره ملک را پیش از خواب بخواند تا صبح در امان است و روز رستاخیز نیز ایمن خواهد بود...

ه- سوره یس: از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: هر چیزی قلبی دارد و قلب قرآن پس است. هر کس آن را پیش از خواب یا در روز پیش از آنکه غروب شود بخواند در حفظ و حراست خدا خواهد بود و خدا به او روزی خواهد داد...

